

Pro Barents, Advantec, Hammerfest Industriservice, Mo Shipping Agency, Skarvik, North Sea Safety, Delitek, Ingeniørgruppen, Polarkonsult, Wasco Coatings, Ditt Bud, Maskinering, News on Request, LoVe Petro, Vacumkjempen Nord-Norge, Nothuset, Bilfinger Industrial Services, Certex Offshore Service, Aibel, SMV Hydraulic, Troms Oil Tools, Swire Oilfield Services, Norwegian Welding Control, Aker Solutions Subsea, Slipen Mekaniske, AEO, Kunnskapsparken Helgeland, Elektro, Salt Lofoten, Erling Haug, Habu Technology, Harstad Elektro, Rederiet Kongsøy, SAR, Østbø, Holm Agency, Bristow Norway, SveTek, INVIS, Coastbase Nordland, Havator, Molab, Norconsult, Grotnes Steel, Mercur Solutions, Seashore Technology, ABB, Holmen Transport, Akvaplan-niva, BAMEK, Subsea 7, Carl Stahl, Bristow Norway, Aibel, Qinterra Technologies, Bedriftskompetanse, IKM Testing, Noodt & Reiding, Advantec, Arctic Resource, Helgeland V&M, Buksér og Berging, Polar Lift Multiconsult, Nothuset, Restech Norway, Strand Shipping, GAC Norway, Rapp Hydema, Maritim Sveiseservice, Westcon Helgeland, Euro Offshore, Heis-Tek, Seaworks, Mosjøen Kulde og Klimaservice, Hemnes Mek Verksted, Unifab, Alta Lastebilsentral, Norlense, Mudenia Elektro, Bodø Industri, TESS, Miljøteknikk Terrateam, Tools, Miras Solutions, Cerum, Nor Supply Offshore, ByggTjeneste, NOFI Tromsø, Sinus, Aker Egersund, Galvano Tia, Nokas, What If, Rana Mek, Arne Bjørnvold, Aker Solutions MMO, Forskningsparken Narvik, Inkubator Helgeland, Certex Offshore Services, Nor Lines, Adecco, CHC Helikopterservice, Torghatten, Oddvar Nes, 2K Tools, Novatek, Vetco Gray Scandinavia, Viggo Eriksen, Barents Naturgass, Bernard Martinsen Elektro, Semek, Ascas Miljø, Nordic Crane, Felix Iversen, Besi, Arcos, Finnmark Ressursselskap, Kongsberg Satellite Services, Teknor, Nordkontakt, Gagama MoTest, Løvold, Båt og Motor, Mads Hansen, Lofoten Industri, Bristow Norway, Noodt & Reiding, 4Service Landanlegg, Nagel, Stiftelsen Barentshavkonferansen, DNV, Scale Protection, Hydraulikk Finnmark, Mo Industripark, SveTek, Ramco Norway, IKM Inspection, Plastsveis, Løvold, ESS Partner, Selstad LNT, Hammerfest Næringsinvest, Cramo, Kuehne + Polarbase, Svenns Transport, Score Group, Helgeland Industrier, Kraemer Maritime, Novatek, Fisheryservice, Arctic Seaworks, Helgeland Brannsikring, Norcem Sementfabrikk, Weldservices, Rapp Bomek, Bomek Consulting, Kimek Offshore, Kinevo, Helgelandsbase, Helgeland Offshore, Kunnskapsparken Nord, Oddvar Nes, Thermo Glass, Bring Cargo Offshore and Energy, Oss-Nor Hammerfest, ASCO Norge, Troms Offshore, IKM Testing, Rana Industriterminal, CAN Alsten, Rapp Bomek, Nor Lines, Bring Polarbase, Momek Group, Chriship, Cramo, Aibel, Brødrene Dahl, Drag Industrier, Nexans, Meyership, AF Gruppen, Bilfinger Industrier, Kunnskapsparken Bodø, LoVe Petro, Kraemer Maritime, Mento, Can Coating, Weatherford, Sør-Helgeland Vaktselskap, Segla Fiskebåtrederi, Cerum, Bristow Norway, Kuehne + Polarbase, Svenns Transport, Score Group, Helgeland Industrier, Kraemer Chriship, Noodt & Reiding, Mar Østbø, Holm Agency, Bristow Norway, SveTek, INVIS, Coastbase Nordland, Havator, Elektro, Selstad LNT, ABB, Molab, Norconsult, Grotnes Steel, Mercur Solutions, Seashore Technology, Carl Stahl, Adecco, Mudenia Elektro, Qinterra Technologies, Bedriftskompetanse, IKM Testing, Arctic Resource, Helgeland V&M, Buksér og Berging, Restech Norway, Strand Shipping, Meyership, AF Gruppen, Bilfinger Industrier, Teknor, Weldservices, Bedriftskompetanse, Kimek Offshore, Rana Industriterminal, Bring Polarbase, Momek Group, Chriship, Cramo, Scale Protection, Hemnes Mek Verksted, Grotnes Steel, Kunnskapsparken Bodø, Forskningsparken Narvik, Inkubator Helgeland, Nor Lines

Lever

Innhold

Side 2	Metodisk avgrensning
Side 3	Boom eller bom?
Side 4	Oversiktskart leveranser
Side 6	Overgikk forventningene for 2014
Side 8	Kjennetegn ved leveransene
Side 9	Venter betydelig fall
Side 10	Nordland
Side 16	Troms
Side 22	Finnmark

Foto bakside

1) Norne; Kenneth Engelsvold, Statoil. 2) Melkøya; Helge Hansen, Statoil.
3) Skarv; BP p.l.c. 4) Goliat; Eni Norge. 5) Aasta Hansteen; Statoil.

Metodisk avgrensning

Som tidligere år er avgrensningene basert på at selskapene eller avdelingskontorene har registrert **forretningsadresse i Nord-Norge**, og leverer utstyr eller tjenester til petroleumssektoren. Herunder er ikke regnet enkeltpersonforetak eller leverandører av utstyr og tjenester som ikke er **bransjespesifikke**, som for eksempel matvarer og møbler. Listen inkluderer leverandører fra hele leverandørkjeden såfremt deres tjeneste eller produkt er inkludert i en spesifikk leveranse til bransjen.

Ytterligere presisering;

- For bedrifter som er del av konserner, tas kun den nordnorske aktiviteten med. Dette gjelder selv om konsernet har hovedkontor i Nord-Norge.
- Statlige institusjoner og offentlige eide selskaper er ikke tatt med.
- Salgskontorer / agenter som selger produkter på vegne av nasjonale / internasjonale selskaper, uten direkte industriell aktivitet i nord holdes utenfor.
- For rederier inkluderes ikke aktivitet knyttet til fartøyer som opererer utenfor landsdelen, så fremt fartøyet ikke har hjemmehavn i landsdelen.
- Entreprenører og selskaper innen bygg- og anleggssektoren med leveranser som ikke regnes som bransjespesifikke (typisk ordinære bygg) er ikke tatt med.
- Operatørselskapene sin egen virksomhet er ikke inkludert i rapporten.

Boom eller bom?

Petroleumsnæringen er ikke på vei nordover. Den er her. Produksjonsfartøylene Norne og Skarv ligger utenfor kysten av Helgeland, Goliat-plattformen er klar til å settes i produksjon i Barentshavet, og Aasta Hansteen-plattformen er under bygging. Det mest synlige beviset på næringen finner man imidlertid på Melkøya i Hammerfest, hvor gassen fra Snøhvit-feltet prosesseres og eksporteres.

I tråd med at petroleumsaktiviteten øker er det viktig at leverandørindustrien i landsdelen får tatt del i forretningsmulighetene. Det er dette vi har kartlagt de siste 6 årene gjennom denne rapportserien. I tillegg til den etablerte leverandørindustrien har det vært viktig for oss å synliggjøre de bedriftene og miljøene som har tatt steget og blitt leverandører mot denne sektoren.

Det har vært en utrolig utvikling siden vi startet kartleggingen, og også i år kan vi melde om rekordleveranser. Omsetningen til leverandørindustrien i landsdelen har aldri vært større, og veksten fra 2013 til 2014 var på hele 20 prosent. Det er nok ingen andre næringer i landsdelen som kan vise til en slik vekst. Men det er mørke skyer på himmelen.

Næringen er inne i en omstillingsfase med nedbemanning, investeringskutt, utsatte prosjekter og lav oljepris. Dersom anslagene til leverandørindustrien i Levert-kartleggingen stemmer, vil man få et betydelig fall i leveransene til petroleumssektoren i 2015. Leverandørindustrien har investert mye for å komme i posisjon for leveranser, og det er viktig at de klarer å opprettholde kompetansen når aktivitetsnivået faller. Samtidig må de bli flinkere til å se på markedsmuligheter utenfor Norge. Oljeselskaper og kontraktører er nødt til å se etter nye, kostnadsbesparende og smarte løsninger, som sørger for sikker og effektiv drift. Dette kan gi nye forretningsmuligheter for nordnorske leverandørbedrifter. Vi må heller ikke glemme at det til tross for lav oljepris, fortsatt er høy aktivitet på sokkelen, og det vil det også være i overskuelig framtid.

Det er grunn til å være optimistisk i Nord-Norge. Den store nyheten i år er at Goliat har kommet hjem (se side 22 og 23). Aasta Hansteen er under bygging, og er ventet å være på plass i 2017. Nye leteområder tildeles, det er betydelig leteaktivitet i Barentshavet og nordlige deler av Norskehavet, og det gjøres stadig nye funn.

Det er viktig å presisere at dette er ikke en ringvirkningsrapport. Levert kartlegger leverandørindustrien sin omsetning mot petroleumssektoren. For å få et så eksakt tall som mulig gjennomfører vi telefonintervjuer med samtlige leverandørbedrifter i landsdelen. Dette er både tid- og ressurskrevende, men gir oss samtidig en helt unik innsikt i den enkelte bedrift, og tallene og informasjonen blir mye mer eksakt enn vi vil få med andre tilnærminger. De totale ringvirkningene av petroleumssektorens tilstedeværelse i nord er mye større enn hva som framkommer i denne rapporten. Vi holder blant annet oljeselskapene utenfor, og mer indirekte ringvirkninger slik som hoteller, transport, og lignende.

Vi vil takke våre trofaste finansører som ser betydningen av å ha en komplett oversikt over leverandørindustrien i landsdelen, og følge dens utvikling. I år har rapporten vært finansiert av Statoil, Olje- og energidepartementet, Eni Norge, Nordland fylkeskommune, Kunnskapsparken Nord, og Finnmark fylkeskommune.

Vi håper dere finner årets rapport interessant, og ønsker dere med dette god lesing!

Carl Erik Nyvold og Tom Steffensen
Kunnskapsparken Bodø AS

Levert-teamet

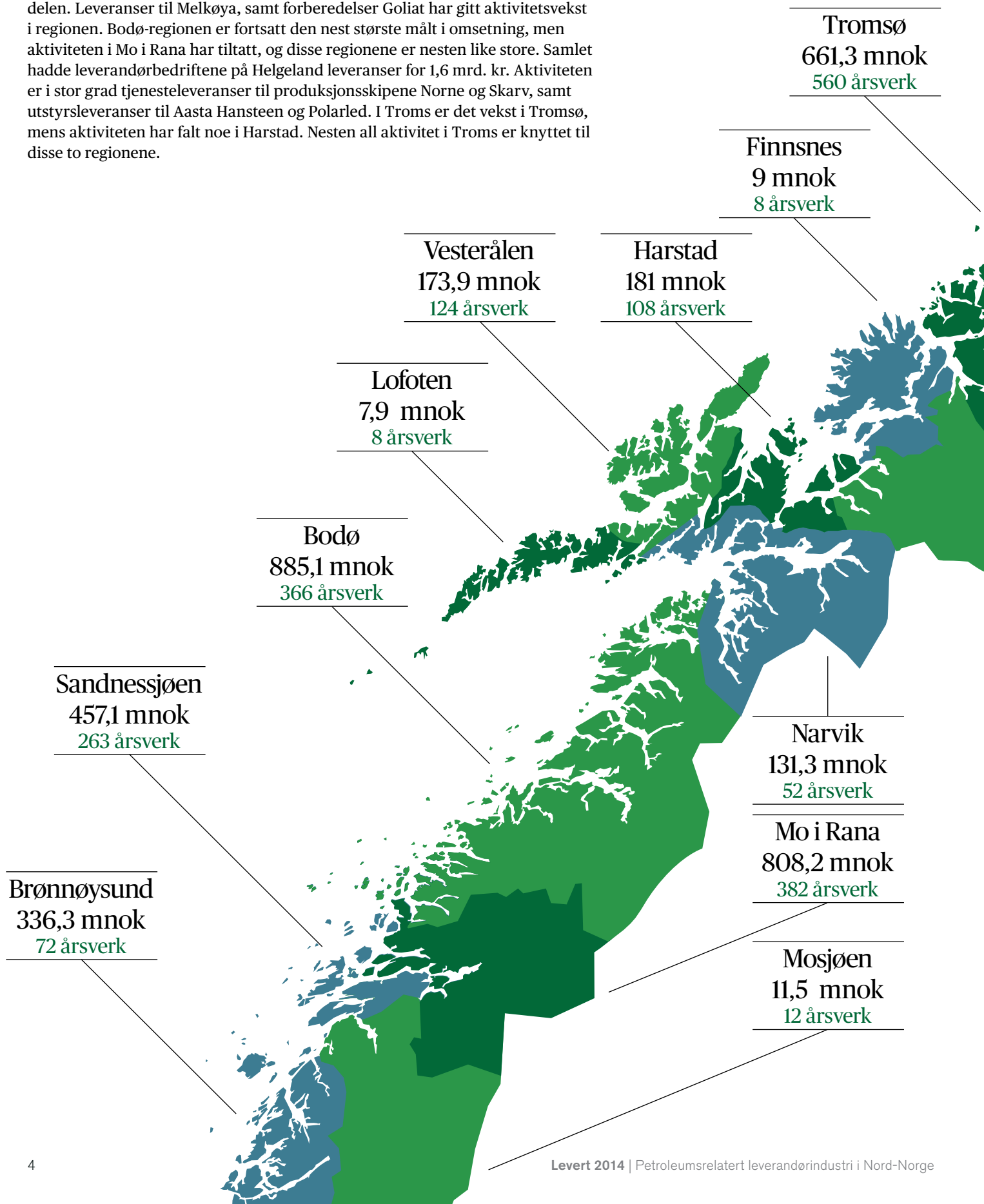
Kunnskapsparken Bodø har hatt hovedansvar for prosjektet, stått for datainnsamling i Nordland, samt utformingen av rapporten. Kunnskapsparken Nord (Harstad) og Pro Barents (Hammerfest) har vært samarbeidspartnere i prosessen, og stått for datainnsamling og kvalitets-sikring i henholdsvis Troms og Finnmark. Alle som har bidratt med finansiering til rapporten, samt Petro Arctic, har vært nyttige støttespillere. Kartleggingen er basert på en rekke kilder, og gir et presist bilde på omfanget av leveranser og sysselsetting forbundet med disse leveransene. For å sikre kvaliteten i datainnsamlingen ble det gjennomført telefonintervju med bedriftene. Datainnsamlingen ble gjennomført i perioden mars-juni 2015.

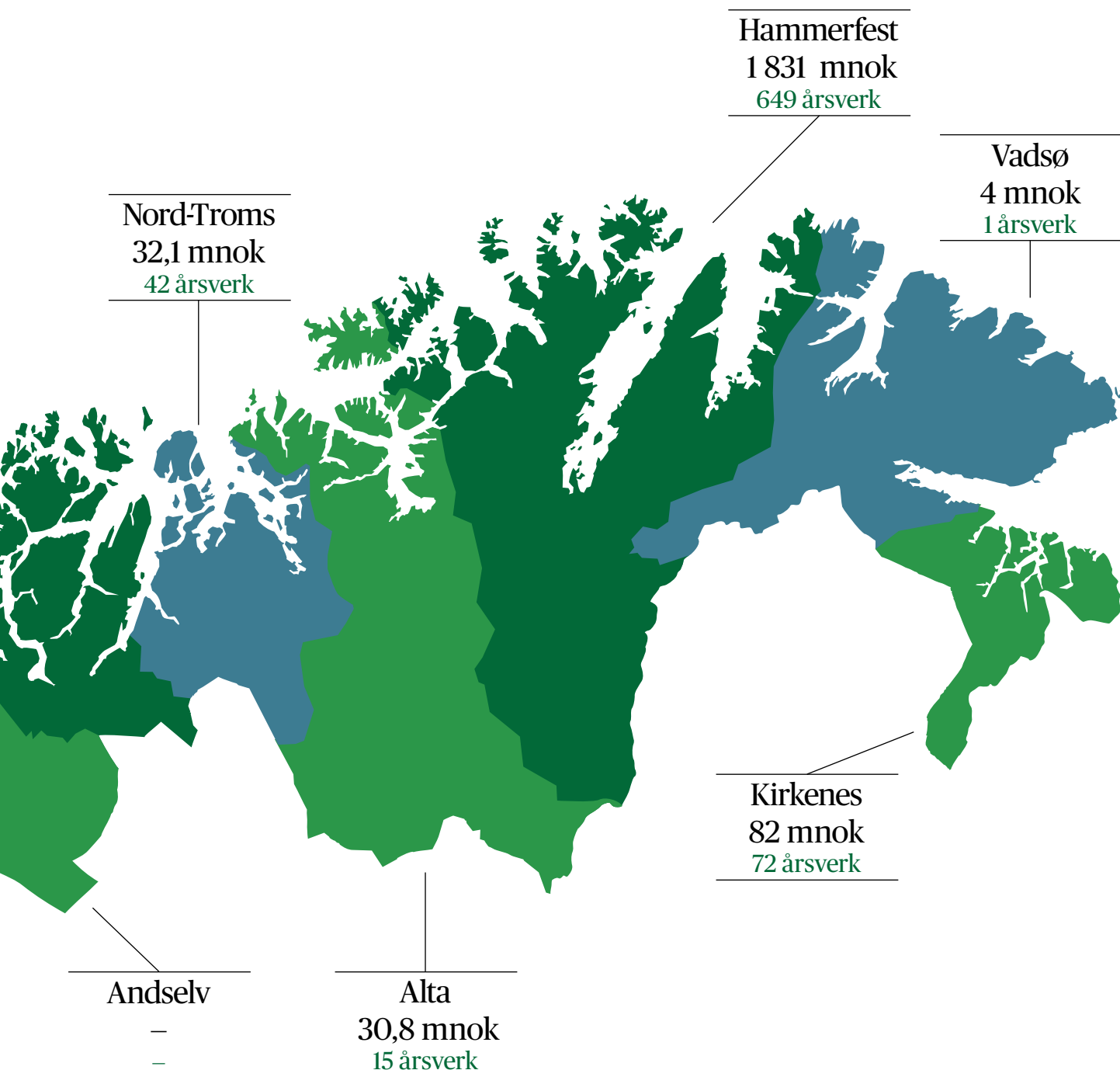
Årets datagrunnlag:

237 bedrifter intervjuet, hvorav;
203 bedrifter med relevante leveranser

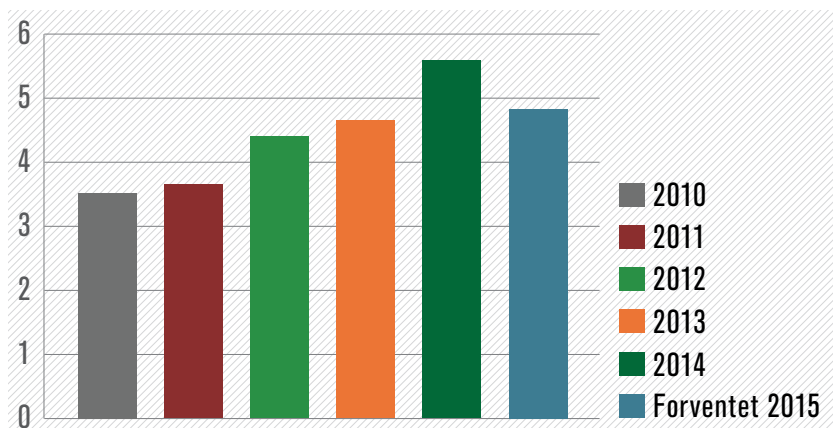
Leveranser fordelt på økonomiske regioner

Hammerfest-regionen er fortsatt tyngdepunktet for leverandørindustrien i landsdelen. Leveranser til Melkøya, samt forberedelser Goliat har gitt aktivitetsvekst i regionen. Bodø-regionen er fortsatt den nest største målt i omsetning, men aktiviteten i Mo i Rana har tiltatt, og disse regionene er nesten like store. Samlet hadde leverandørbedriftene på Helgeland leveranser for 1,6 mrd. kr. Aktiviteten er i stor grad tjenesteleveranser til produksjonsskipene Norne og Skarv, samt utstyrsleveranser til Aasta Hansteen og Polarled. I Troms er det vekst i Tromsø, mens aktiviteten har falt noe i Harstad. Nesten all aktivitet i Troms er knyttet til disse to regionene.

Totalleveransene fra Nord-Norge (i mrd. kr):

Overgikk forventningene for 2014

For fjerde året på rad øker leveransene til petroleumssektoren fra landsdelen. I 2014 ble det levert varer og tjenester for hele 5,6 milliarder kroner, en vekst på 19,9 % sammenlignet med 2013. Det var 2 733 årsverk forbundet med leveransene.

Totalleveransene fra Nord-Norge (i mrd. kr)					
2010	2011	2012	2013	2014	Forventet 2015
3,54	3,66	4,43	4,70	5,64	4,89

Til tross for en vekst i leveransene, er antall leverandørbedrifter tilnærmet uendret. 203 bedrifter hadde det vi omtaler som bransjespesifikke leveranser i 2014, mot 205 i 2013. Av disse var 106 (108 i 2013) av bedriftene registrert i Nordland, 35 (34) i Troms og 62 (63) i Finnmark. Petroleumsrelaterte leveranser utgjorde 25 prosent av totalomsetningen til disse bedriftene i 2014.

Vekst i alle tre fylker

49,8 prosent av leveransene (målt i omsetning) kom fra bedrifter i Nordland, mens Finnmark og Troms stod for henholdsvis 34,5 og 15,7 prosent. Forholdstallet mellom fylkene har endret seg noe fra i fjor, hvor Troms faller med 1,3 prosentpoeng, mens Nordland og Finnmark øker med henholdsvis 0,3 og 1 prosentpoeng. Samtlige fylker har hatt vekst i leveransene, men veksten har vært kraftigere for Finnmark og Nordland (23,8 og 20,8 prosent), enn i Troms (10 prosent). Veksttakten har økt i samtlige fylker sammenlignet med året før.

Utviklingen var langt sterkere enn hva leverandørbedriftene hadde ventet. Når vi ved fjorårets kartlegging spurte om forventninger for 2014, var det for landsdelen sett under ett ventet en vekst på 12,5 prosent. I Nordland og Troms ble aktivitetsveksten tilnærmet som forventet, mens den i Hammerfest var om lag 20 prosentpoeng høyere enn ventet. Det var selskaper innen logistikk/transport, og vedlikehold og modifikasjon som bidro til å overgå forventningene.

Styrker sine leveranser

28 bedrifter kunne fortelle om leveranser for over 50 mill. kr i 2014, mot 27 bedrifter i 2013. Antall bedrifter med leveranser for over 100 mill. kr økte fra 11 til 12. 28 bedrifter hadde leveranser for under én mill. kr, mot 35 i 2013, 37 i 2012 og 59 i 2011. Trenden vi har sett de siste årene med at de mindre aktørene styrker sin posisjon som leverandør til næringen fortsetter.

Mer varer

Leveranser i form av tjenester utgjorde rundt to tredjedeler av aktiviteten. Forholdstallet har endret seg noe, og andelen vareleveranser økte med et par prosentpoeng sammenlignet

med 2013. Nordland var eneste fylket som hadde større vare- enn tjenesteleveranser. Fylket står også bak mesteparten av veksten i vareleveranser, og det var i stor grad industriaktørene i Mo i Rana, Sandnessjøen og Bodø sine leveranser til Polarled, Aasta Hansteen og Goliat som bidro til veksten. Aktiviteten til de store tjenesteleverandørene i Troms og Finnmark var i stor grad knyttet opp mot vedlikeholds- og modifikasjonskontrakter på olje- og gassinstallasjonene i nord.

Type leveranse	Varer	Tjenester
Nordland	61 %	39 %
Troms	13 %	87 %
Finnmark	11 %	89 %
Nord-Norge	36 %	64 %

1 av 4 årsverk er fortsatt bosatt utenfor landsdelen

Kartleggingen viser at det var betydelig innpendling av arbeidskraft også i 2014, og ett av fire årsverk ble fortsatt utført av personer bosatt utenfor landsdelen. Dette ser man spesielt i Finnmark hvor 46 prosent av årsverkene ble utført av personer med bosted utenfor landsdelen. Forklaringen kan være at revisjon på Melkøya ga behov for mye arbeidskraft i en kort periode, hvor mye av denne måtte hentes fra andre deler av landet. Forberedelser til Goliat har også gitt en del innpendling. Trenden for Finnmark er likevel positiv, da dette var en reduksjon på 5 prosentpoeng fra 2013. I Nordland har det vært en økning i innpendlingen fra 13 prosent i 2013 til 18 prosent i 2014. Veksten kan forklares med behov for økt bemanning i forbindelse med større fabrikkasjonsoppdrag, og behov for mannskap til offshorefartøy. I Troms var det 13 prosent av leveransene som ble utført av innleid arbeidskraft, en økning på ett prosentpoeng.

Færre årsverk tross omsetningsvekst

Totalt utførte leverandørindustrien i Nord-Norge 2733 årsverk knyttet til leveransene i 2014. Dette er 4,4 prosent (126 årsverk) lavere sysselsetting sammenlignet med i 2013.

Stabilt for nordnorske oljearbeidere

Det var ifølge SSB 1371 personer bosatt i Nord-Norge som jobbet med utvinning av råolje og naturgass i 2014, og veksten fra 2013 var på 7 årsverk. Veksten har i hovedsak kommet i Troms, mens Nordland har hatt noe tilbakegang i antallet som jobber i petroleumssektoren.

Sysselsatte etter bosted – utvinning av råolje og naturgass

	2011	2012	2013	2014
Nordland	382	411	442	431
Troms	353	406	449	466
Finnmark	444	458	473	474
Nord-Norge	1179	1275	1364	1371

Totalt var det 815 arbeidsplasser i Nord-Norge knyttet til utvinning av råolje og naturgass i 2014. Dette er en økning på 19 årsverk fra 2013. 468 årsverk var å finne i Finnmark, og da i all hovedsak i hos Statoil i Hammerfest. I forbindelse med oppbyggingen av driftsorganisasjonen for Goliat har ENI økt antallet ansatte i Hammerfest betydelig det siste året. 347 årsverk var i Troms. Følgende oljeselskap har kontorer i landsdelen: Statoil (Sandnessjøen, Harstad og Hammerfest), ENI (Hammerfest), OMV (Hammerfest), North Energy (Alta og Tromsø), PGNiG (Tromsø), Det Norske (Harstad), Total (Harstad), Lundin (Harstad), og BP (Sandnessjøen).

I Finnmark falt antall årsverk med 20 prosent, fra 926 til 737. Fallet forklares med en større konkurs, samt at flere selskaper reduserte bemanningen mot slutten av året som følge av uroen i sektoren. Noe av fallet kan også tilskrives effektivitetsforbedringer, da bedriftene har blitt mer erfarne som leverandører, og kjenner bransjen bedre. 1278 årsverk ble utført av bedrifter fra Nordland (økning på 49), mens tilsvarende tall for Troms var 718 (økning på 14,5). Blant regionene var det høyest sysselsetting i Hammerfest (649 årsverk), etterfulgt av Tromsø (560), Mo i Rana (382), Bodø (366), og Sandnessjøen (263).

Leverandørbedriftene ble spurt om hvorvidt de i løpet av 2014 hadde endret antall sysselsatte som jobbet opp mot petroleumssektoren. 58,5 prosent av bedriftene hadde holdt et uendret nivå, 24,0 prosent meldte om en økning, mens resterende 17,5 prosent hadde redusert sysselsettingen. Dette var noe svakere utvikling enn hva som ble rapportert i 2013. At totalt antall årsverk forbundet med leveransene falt i samme periode forklares med at flere av de største selskapene reduserte bemanningen, noe som gav store utslag.

Bryter man ned årsverkene på leveranseområder, var kategorien Støtte- og servicetjenester med 1 154 årsverk den største. Kategorien omfatter selskaper innen test/inspeksjon, basetjenester, logistikk og transport, miljø/avfall, bemanning, konsulenter og utstyrsleverandører. Den nest største kategorien er Konstruksjon og fabrikasjon (538 årsverk) etterfulgt av Vedlikehold og modifikasjon (495 årsverk). 198 årsverk jobber med Engineering, mens 182 er knyttet til Sikkerhet og beredskap.

Foto: Harald Pettersen - Statoil

Utdanningsnivå

Den prosentvise fordelingen i forhold til utdanningsnivå har endret seg noe sammenlignet med 2013. Trenden med at det blir stadig færre ufaglærte arbeidere snur, og andelen øker med 3,3 prosentpoeng til 10,3 prosent i 2014. Andelen med fagbrev er tilnærmet uendret (57,8 prosent), mens arbeidskraft med høyere utdanning (34,9 prosent) er 3,5 prosentpoeng lavere enn ved forrige kartlegging. Denne utviklingen er tydeligst i Nordland og Finnmark. Utviklingen kan dels forklares med at det har blitt etablert en del nye arbeidsplasser som har større innslag av ufaglært arbeidskraft, samt at flere av de nasjonale engineeringsselskapene, med stort innslag av arbeidskraft med høyere utdanning har redusert sin aktivitet. Flest årsverk ble utført av fagarbeiderne, og da i hovedsak i industrien i Nordland, og tilknyttet prosesseringsanlegget på Melkøya. I Troms var det fortsatt overvekt av arbeidskraft med høyere utdanning.

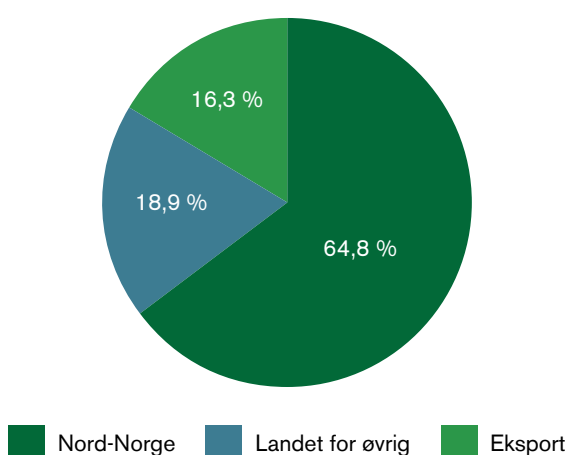
Utdanningsnivå

	Ufaglært	Fagbrev/ Videregående	Høyere utdanning
Nordland	9,0 %	61,9 %	29,1 %
Troms	4,0 %	37,5 %	58,5 %
Finnmark	18,7 %	59,2 %	22,1 %
Nord-Norge	10,3 %	54,7 %	34,9 %

Kjennetegn ved leveransene

Petroleumsaktivitet og –investeringer i landsdelen gir aktivitetsvekst for leverandørindustrien.

Hvor det leveres:

Leverandørnivå			
	Oljeselskap	Hovedkontraktør	Underlev.
Nordland	27,5 %	40,6 %	31,9 %
Troms	43,6 %	40,0 %	16,4 %
Finnmark	34,0 %	32,1 %	33,9 %
Nord-Norge	32,1 %	37,9 %	30,0 %

Samlet gikk 64,8 prosent av leveransene fra den nordnorske leverandørindustrien til kunder i Nord-Norge. Leveranser til Norge, utenom Nord-Norge utgjorde 18,9 prosent, mens 16,3 prosent var eksportleveranser. Målt i kroner var leveransene til eksport og til landet for øvrig tilnærmet på nivå med det som ble rapportert i 2013. Veksten har i stor grad kommet for leveranser til egen landsdel, som økte med 800 mill. kr. Bakgrunnen er utstyrsleveranser til Aasta Hansteen og Polarled, vedlikeholds- og modifikasjonbehov på eksisterende installasjoner i landsdelen, samt klargjøring for Goliat.

Nordland er fortsatt fylket med størst eksportleveranser, hvor over ¼ av leveransene i 2014 gikk til utenlandske kunder. I Troms vokste eksportandelen av leveransene til i underkant av 20 prosent, men det var fortsatt klart størst leveranser til Nord-Norge og resten av landet. Over 90 prosent av leveransene til Finnmarksleverandørene gikk til Nord-Norge.

Økte leveransene til hovedkontraktører

Antall bedrifter som meldte om leveranser til hovedkontraktører økte svakt, med tilsvarende nedgang for leveranser direkte til oljeselskap. Størst endring finner man i Troms, hvor en større andel av leverandørindustrien forteller om leveranser til hovedkontraktører, og hvor det er tilsvarende fall i antallet som melder om leveranser til underleverandører.

Det er viktig å understreke at flere av leverandørbedriftene rapporterte om leveranser på flere nivåer, og at tallene ikke gjenspeiler verdien på leveransene.

Leveransene

44,4 prosent av leverandørbedriftene meldte om leveranser på kontrakter som strekker seg ett år eller lengre. Denne andelen har økt, noe som er et positivt signal. Andelen som fortalte om enkeltleveranser økte også, og utgjorde 44,8 prosent. 10,8 prosent fortalte om kontrakter med varighet på under ett år. En rekke bedrifter rapporterer fortsatt om en kombinasjon av enkeltleveranser og mer langsiktige kontrakter.

Det er små endringer i hvilke faser at petroleumsprosjekter bedriftene i Nord-Norge leverer til. 47,5 prosent av bedriftene forteller om leveranser til driftsfase, 33,3 prosent til utbyggingsfase, og 19,2 prosent til lete- og studiefase. Flere bedrifter rapporterte også her om leveranser til flere av fasene, og det er ikke stor variasjon i hvilke faser av prosjekter bedriftene i de ulike fylkene leverer til. I Finnmark og Troms var det fortsatt større leveranser knyttet til lete- og studiefase, noe som forklares med aktiviteten i Barentshavet. Nordland og Finnmark hadde også betydelig andel leveranser knyttet til driftsfase, noe som har sammenheng med at man i disse fylkene har permanente petroleumsinstallasjoner.

Venter betydelig fall

Den nordnorske leverandørindustrien venter leveranser for 4,89 milliarder kroner i 2015. Slår forventningene til vil det bety et fall på 755 millioner kroner, eller 13,4 prosent sammenlignet med leveransene i 2014.

40,4 prosent av leverandørbedriftene forventer fall i leveransene i 2015 sammenlignet med 2014. 26,1 prosent venter uendret nivå på sine leveranser, mens 33,5 prosent venter vekst. Det er i stor grad de største leverandørbedriftene som rapporterer om svakere utsikter.

Det største fallet målt i kroner er ventet i Hammerfest, Mo i Rana, Tromsø og Bodø. Samlet venter disse fire regionene et fall på 642 mill. kr. Dette høres dramatisk ut, men man kan samtidig poengtere at veksten i disse regionene fra 2013 til 2014 var på 1 mrd. kr. Kun tre regioner venter vekst i sine leveranser (Narvik, Mosjøen og Lofoten), og samlet venter de en vekst på 53 mill. kr. Det betyr at samtlige regioner i Troms og Finnmark venter uendret eller lavere leveranser sammenlignet med 2014.

Fall i samtlige fylker

Leverandørindustrien i Nordland forventer et fall i omsetningen på 251 mill. kr (8,9 prosent) inneværende år. En av forklaringene bak fallet er at Wasco Coatings ikke har klart å fylle opp ordrebøkene når arbeidet med Polarled-rørene ble ferdigstilt. Lavere aktivitet meldes også av øvrige vareprodusenter, samt leverandører av transport- og logistikk-tjenester i fylket. I Troms er det i stor grad engineering-miljøene som trekker ned forventningene. Totalt er det ventet et fall i leveransene på 162 mill. kr. I Finnmark er det ventet at leveransene vil falle med 342 mill. kr, eller 17,5 prosent. Fallet forklares med redusert behov for vedlikehold og modifikasjon på Melkøya i 2015 sammenlignet med 2014. Flere leverandørbedrifter i Troms og Finnmark gikk konkurs i løpet av 2014, noe som også påvirker utsiktene. Blant disse finner man Rederiet Kongsøy, Mercur Solutions, og Mudenia Elektro. I tillegg har Weatherford lagt ned sitt kontor i Harstad.

Leverandørbedriftene som hadde 50 mill. kr eller mer i leveranser i 2014, forventer i sum et fall på nærmere 800 mill. kr. I Troms og Finnmark venter mange av de minste leverandørene (mindre enn 50 mill. kr i omsetning) tilsvarende utvikling. Det som er interessant å merke seg er at de minste leverandørene i Nordland, forventer å øke sine leveranser med nærmere 100 mill. kr for 2015. Det er spesielt leverandørbedriftene på Helgeland som er optimistiske. Dette kom også fram gjennom intervjuene, hvor flere leverandørbedrifter så på omstillingstiden næringen er inne i som en mulighet til å få fotfeste som leverandør. Når oljeselskapene

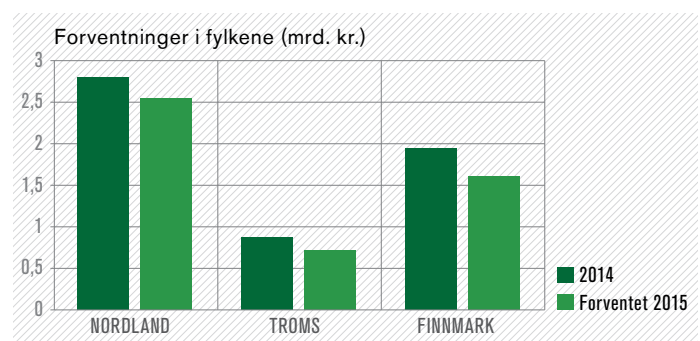
og hovedkontraktører trenger å kutte kostnader, kan de være mer villige til å se på nye løsninger, hevdet leverandørene.

58 av de 203 leverandørbedriftene i landsdelen leverte utelukkende til kunder i petroleumssektoren i 2014. Dette er en økning på 8 bedrifter fra 2013.

Effektivisering og permittering

Leverandørene ble spurt om de i løpet av 2015 ville gjennomføre tiltak som følge av lav oljepris og innstramminger i oljesektoren. 50,4 prosent svarte at de ikke hadde planer om å gjennomføre noen tiltak. Blant de som faktisk hadde gjennomført, eller planla å gjennomføre tiltak, var effektivisering oftest nevnt (26,9 prosent), etterfulgt av bemanningsreduksjon/permitteringer (26,1 prosent). 20,2 prosent så på muligheten om å dreie fokuset mot andre sektorer/markeder. Et kjennetegn ved leverandørindustrien i landsdelen er at de leverer til flere sektorer, og tilbakemeldingene fra svært mange av bedriftene er at de vil øke sitt fokus på de tradisjonelle kundene dersom etterspørselen fra petroleumssektoren faller.

På spørsmål om hvilke utfordringer bedriftene opplever for å få ny eller økt aktivitet mot petroleumssektoren, forteller 30,4 prosent om lite tilgang på arbeid og problemer som følge av at prosjekter utsettes. Samtidig er inntrykket at bedriftene har blitt mer leveringsdyktige, og antallet som trekker fram konkurranse med etablert leverandørindustri faller sammenlignet med året før. Dette bekreftes også ved at andelen som melder at de ikke ser noen spesielle utfordringer øker. Tilbakemeldingen fra samtlige fylker er at man må øke aktivitet utenfor kysten. Både i form av åpning av nye områder for leting, samt igangsettelse og drift på nye felt.

NORDLAND

Samler data fra havet

På havbunnen utenfor Hovden i Vesterålen ligger en høyteknologisk observatorieplattform som kontinuerlig kartlegger status og følger med på endringer i havet. Kartleggingen foregår i et område som kan gi svært viktig informasjon om klimaendringer, miljøets virkning på fisk og økosystem, samt geologi.

- Petroleumsvirksomheten på norsk sokkel er basert på grundige analyser av miljømessige forhold. Det er derfor viktig at datagrunnlaget er best mulig. Etableringen av havbunnsobservatoriet utenfor Vesterålen er en milepæl i denne sammenheng forteller Ståle Johnsen, seniorrådgiver innen miljøteknologi hos Statoil.

Omfattende forskningsinfrastruktur

I stedet for at forskere må reise ut med båt for å ta prøver, er man i gang med å etablere en større infrastruktur på havbunnen hvor man kan hente ut data i sanntid. Lofoten-Vesterålen Cabled Observatory (LoVe) har en kabel med sju knutepunkter (noder) som skal strekkes på tvers av kontinentalsokkelen fra et punkt utenfor Vesterålen. Hver node vil ha flere sensorer som skal samle inn data.

- Den første noden ble satt ut av Statoil og Havforskningsinstituttet høsten 2013 og er i bruk blant annet til observasjon av korallrev og det marine livet omkring, på vel 250 meters dyp, sier Johnsen.

Data tilgjengelig på internett

Den første noden ble finansiert av Statoil som også driver en nettportal som overfører data fra sensorene (love.statoil.com). Disse dataene kan benyttes fritt til

forskning og ikke-kommersielle formål. Kontinuerlige strømmålinger og ekkolodd-observasjoner av hele vannsøylen, samt bilder av korallene sendes fra denne plattformen via kabel inn til land, og er tilgjengelig direkte på internett.

- Her er det kontinuerlig datainnsamling, dvs. at man får sammenhengende dataserier i sann tid. Det øker kvaliteten på dataene og kunnskapen om de marinbiologiske forhold i dette viktige området. Situasjonen vil bli ytterligere forbedret når systemet forlenges slik at det dekker et transekt på tvers av hele den smale sokkelen utenfor kysten av Vesterålen, forteller Johnsen.

Teste ut ny teknologi

Senere noder vil for eksempel samle data om naturlig olje- og metangasslekkasje i området. Det kan gi grunnleggende kunnskap om effekten av petroleumsutvinning i sårbart miljø. Det ferdig utbygde havobservatoriet skal også teste ny undervannsteknologi. Dette er Statoil og andre kommersielle aktører involvert i. Nå har også Forskningsrådet bidratt med 60 millioner kroner til havobservatoriet.

- Etableringen av LoVe-observatoriet er et viktig steg i utviklingen av integrert miljøovervåking. Dette vil gjøre industrien i stand til å overvåke eventuelle effekter på miljøet kontinuerlig, og dermed ta en rask aksjon om uønskede konsekvenser skulle inntreffe. Observatoriet gir muligheten for å utvikle og kvalifisere ny teknologi som gjør oss bedre rustet til å møte utfordringer i sårbare områder. I tillegg vil det bidra til en sikrere og mer kostnads-effektiv miljøstyring, sier Johnsen.

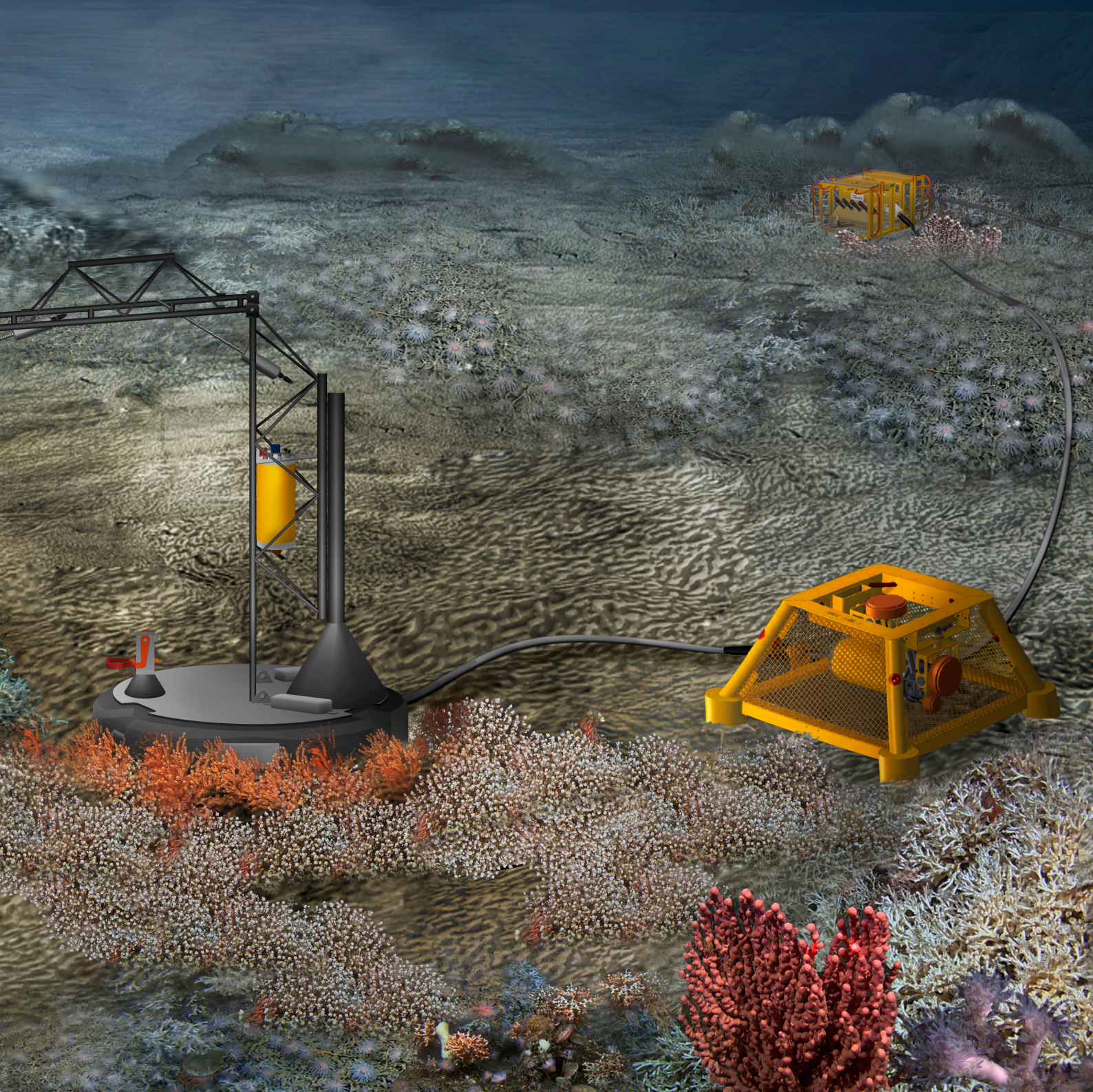
Leverandørutvikling i Nord-Norge (LUNN)

Statoil og Innovasjon Norge besluttet i 2014 å videreføre LUNN prosjektet i to nye år – ut 2016. LUNN er et kompetansehevingsprosjekt for leverandørindustrien i Nord-Norge. Ambisjonen i programmet så langt har vært å bidra til å skape strategiske allianser/bedrifter som kan møte petroleumsnæringens krav til anskaffelser, og ved dette bidra til økte ringvirkninger, verdiskaping og leveranser i Nord-Norge. Statoil og Innovasjon Norge er eiere av prosjektet med en kostnadsfordeling på 60/40, og har siden 2008 brukt i overkant av 20 millioner kroner på prosjektet. Dette er et samarbeidprosjekt mellom Statoil, Innovasjon Norge, Forskningsrådet, leverandørnettverkene og industriinkubatorer i landsdelen.

Partnerskapet i LUNN konstaterer at potensielt gode leverandører fremdeles mangler kunnskap og bransjeerfaring. Videre er det avgjørende for suksess at leverandøren forstår kundens behov. Dette viser at det fremdeles er behov for den

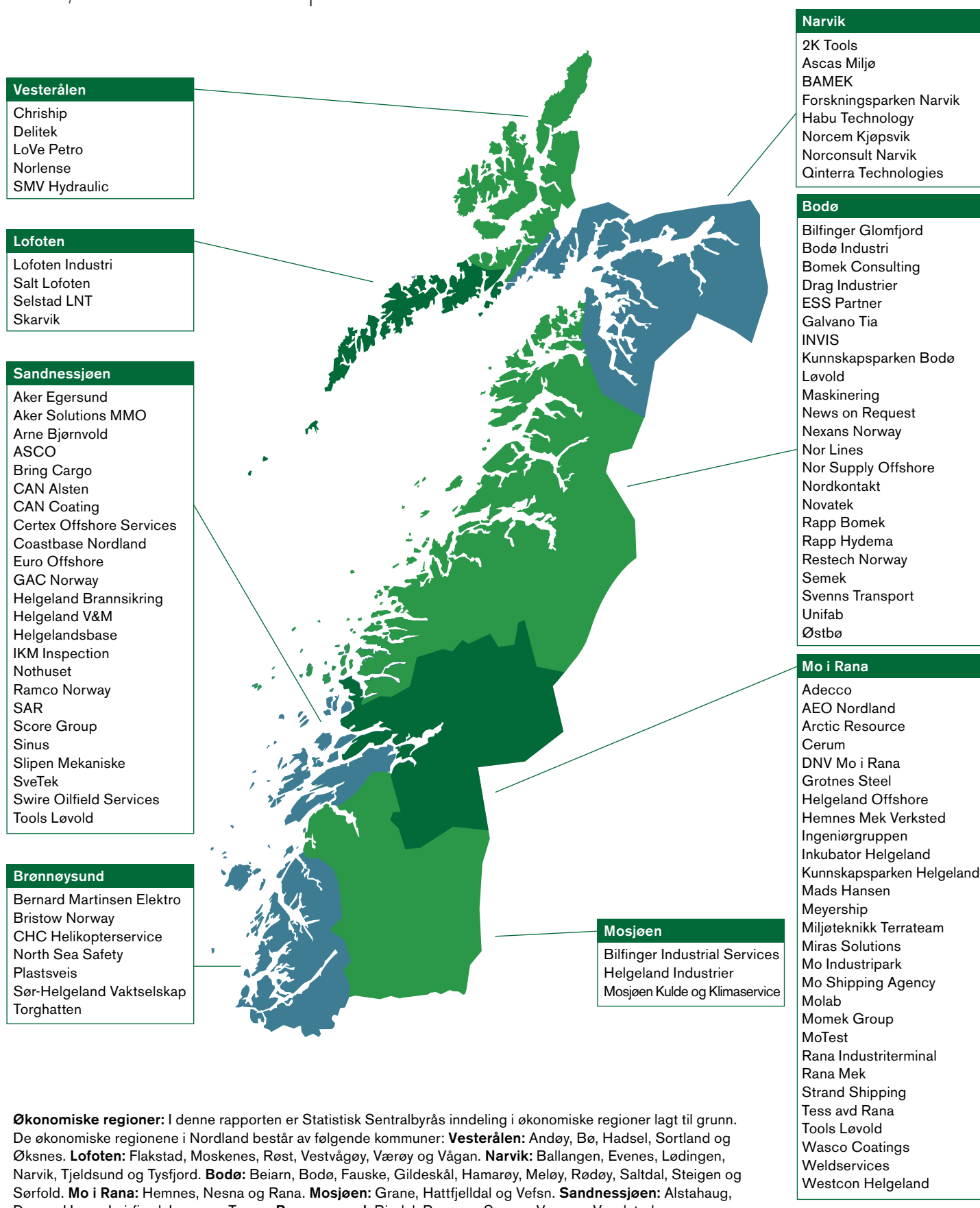
type utviklingsbidrag som LUNN er ment å representere. Over 100 bedrifter har siden oppstart i 2008 gjennomgått ulike kurs/programmer i regi av LUNN. Disse har som hovedmål å bidra til å styrke bedriftenes konkurranseposisjon, kunnskap om markedsmulighetene, kundebehov og kundekrav, og bistand i prekvalifiseringsprosesser. Kursene spenner fra prosjektledelse, prekvalifisering, mentorordninger, kontraktsforståelse og generell innføring i petroleum. LUNN skal også etablere arenaer der bedriftene møter operatører, etablerte leverandører, relevante FoU-miljø og andre bedrifter i nord i samme posisjon.

– Kompetanse som bedriftene tilegner seg i dette programmet forblir i bedriftene og kan benyttes også inn mot andre næringer og markedssegmenter. Dette er i tråd med Statoils bærekraftstrategi som har en ambisjon om å bidra til varig verdiskaping i de lokalsamfunnene vi opererer ut i fra, sier Astrid Foyn-Bruun, Industrikoordinator i Statoil.

Nordland

Kartet viser bedrifter fra de ulike regionene i Nordland som leverte varer og tjenester for 0,5 mill. kr eller mer til petroleumssektoren i 2014.

Klassifisering

Tabellen viser en verdikjede hvor bedrifter med leveranser for 0,5 mill. kr eller mer til petroleumssektoren er fordelt. Bedriftene er fordelt på ulike kategorier, som gjenspeiler hvor i verdikjeden til petroleumsselskapene de befinner seg.

BRØNNSYSTEMER OG BORING	SIKKERHET OG BEREDSKAP	
2K Tools Qinterra Technologies	Bodø Industri Norlense Restech Norway	Miljø, avfall Ascas Miljø Delitek Helgeland Industrier Miljøteknikk Terrateam SAR Østbø
UNDERVANNSTEKNOLOGI	STØTTE OG SERVICETJENESTE	
Habu Technology Nexans Norway	Test og inspeksjon Certex Offshore Services DNV Mo i Rana Helgeland Brannsikring IKM Inspection Molab MoTest Novatek Ramco Norway	Bemanning Adecco Mo i Rana Arctic Resource Bernard Martinsen Elektro CAN Alsten Unifab
ENGINEERING		
Bomek Consulting Ingeniørgruppen INVIS Norconsult Narvik		
KONSTRUKSJON OG FABRIKASJON		
Aker Egersund BAMEK Bilfinger Industrial Services Drag Industrier Grotnes Steel Hemnes Mek Verksted Lofoten Industri Maskinering Miras Solutions Momek Group Mosjøen Kulde og Klimaservice Nordkontakt Plastsveis Rana Mek Rapp Bomek Rapp Hydema Semek SMV Hydraulic Wasco Coatings Westcon Helgeland	Base, logistikk og transport ASCO Bring Cargo Offshore and Energy Bristow Norway CHC Helikopterservice Chriship Coastbase Nordland GAC Norway Helgelandsbase Meyership Mo Industripark Mo Shipping Agency Nor Lines Nor Supply Offshore North Sea Safety Rana Industriterminal Strand Shipping Svenns Transport Sør-Helgeland Vaktelskap Torghatten	Konsulent Cerum Forskningsparken Narvik Inkubator Helgeland Kunnskapsparken Bodø Kunnskapsparken Helgeland LoVe Petro News on Request Salt Lofoten WeldServices
VEDLIKEHOLD OG MODIFIKASJON		
Aker Solutions MMO Bilfinger Glomfjord CAN Coating Galvano Tia Helgeland Offshore Helgeland V&M Score Group Sinus Skarvik Slipen Mekaniske SveTek		Utstyr AEO Nordland Arne Bjørnvold ESS Partner Euro Offshore Løvold Mads Hansen Norcem Kjøpsvik Nothuset Selstad LNT Swire Oilfield Services Tess avd Rana Tools Løvold

Støtte- og servicetjenester er fortsatt den største kategorien i Nordland, både målt i omsetning og antall bedrifter. Det er fortsatt Helgelands-bedriftene som er dominerende i denne kategorien, med leveranser som i stor grad kan knyttes opp mot aktiviteten til Norne- og Skarv-skipet utenfor kysten, samt Aasta Hansteen- og Polarled-utbyggingen. Nordland har også betydelige leveranser i kategorien konstruksjon og fabrikasjon, samt vedlikehold og modifikasjon.

Wasco-effekten gav stort løft i Nordland

Fabrikken til Wasco Coatings Norway på Mo i Rana bidro sterkt til leverandørindustrien i Nordland sin omsetningsvekst fra 2013 til 2014 på nær en halv milliard kroner. Verdien av leveransene fra Nordland var 2,81 milliarder kroner, en vekst på 20,8 prosent fra 2013. Det var 1278 årsverk forbundet med leveransene, fordelt på 106 leverandørbedrifter. For 2015 ventes leveranser på 2,56 milliarder kroner.

I forbindelse med kartleggingen ble det intervjuet 133 bedrifter i Nordland. Hos de 106 bedriftene som hadde det vi omtaler som bransjespesifikke leveranser, utgjorde den petroleumsrelaterte omsetningen 17,9 prosent av totalomstningen. Verdien av leveransene fra Nordland var like stor som Troms og Finnmark til sammen, og i underkant av 50 prosent av de utførte årsverkene i Nord-Norge kom fra Nordland.

Eksportregionen

Bodø var Nordlands største region målt i omsetning. Av den totale omsetningen på 885,1 mill. kr, gikk 56 prosent av leveransene til utlandet. Bodø-regionen stod for halvparten av eksportomsetningen i Nord-Norge, og 67 prosent av eksporten fra Nordland. Lokomotivene i Nordland er fortsatt kabelfabrikken Nexans på Rognan, og branndørprodusenten Rapp Bomek i Bodø. Rapp Bomek utvidet kapasiteten og åpnet nye produksjonslokaler sensommeren 2014, og annonserte i juni 2015 at de hadde vunnet en stor rammeavtale med Statoil. Bodø-regionen venter leveranser for 804,6 mill. kr i 2015.

Enormt Mo i Rana-løft

Leverandørindustrien i Mo i Rana-regionen har mer enn doblet sin petroleumsrelaterte omsetning fra 397,4 mill. kr i 2013, til 808,2 mill. kr i 2014. Wasco Coatings Norway sin produksjonsstart for coating av rørene til Polarled, samt Momek sine leveranser av sugearker til Aasta Hansteen har vært svært sentrale bidrag til denne veksten. Antall årsverk i Mo i Rana knyttet til leverandørindustrien har økt fra 255 i 2013 til 382 i 2014. Regionen venter at leveranser i 2015 vil falle til 627,5 mill. kr. Dette forklares blant annet gjennom ferdigstillelse av store prosjekter inneværende år, og lavere ordreinngang.

Basebyen

Sandnessjøen-regionen var i stor grad preget av aktiviteten på og rundt basene som forsyner Norne- og Skarv-skipet utenfor Helgelandskysten, samt boreaktiviteten i Norskehavet nord. De 24 leverandørbedriftene i regionen leverte samlet for 457,1 mill. kr, en nedgang på i overkant av 19 prosent sammenlignet

med 2013. Regionen forventer stabil utvikling på sine leveranser for 2015, før aktiviteten tar seg opp i forbindelse med klargjøring og produksjonsoppstart på Aasta Hansteen.

Luft- og sjøtransport

I Brønnøysund-regionen opplevde leverandørene en vekst i sine leveranser på i overkant av 17 prosent fra 2013 til 2014. Leveranser for 336,3 mill. kr kommer i stor grad fra transportselskaper som opererer i luft og på sjøen. Bristow sin kontrakt med BP ble avsluttet i mai 2015, og framover vil BP og Statoil benytte seg av CHC Helikopterservice som lufttransport til og fra henholdsvis Skarv- og Norne-skipet. Forventningene for leveranser i regionen i 2015 er 303,8 mill. kr, en nedgang på i underkant av 10 prosent.

Negativ trend

Likt som i forrige kartlegging faller verdien på leveranser fra region Vesterålen. I 2014 ble det levert varer og tjenester til petroleumsnæringen for 173,9 mill. kr, en nedgang på 9 prosent sammenlignet med 2013. I tillegg til oljevernleverandøren Norlense, og offshorelederiet Chriship, er Delitek - som i 2014 ble kåret til årets vekstbedrift i nord av Innovasjon Norge og Nordlys, en sentral aktør. Delitek produserer avfallspresser som i stor grad eksporteres til Asia. Regionen forventer en nedgang i sine leveranser på i underkant av 4 prosent i 2015.

Narvik øker

Etter en betydelig nedgang fra tidligere års leveranser som følge av avslutning av en større kontrakt i 2013, passerer Narvik tidligere års nivåer på sine 2014-leveranser. Det ble levert varer og tjenester til petroleumssektoren for 131,3 mill. kr, en vekst på 73 prosent sammenlignet med 2013. Sentralt i veksten er Norcem Sementfabrikk sine leveranser til Wasco på Mo. For 2015 ventes en ytterligere vekst, til 179,6 mill. kr.

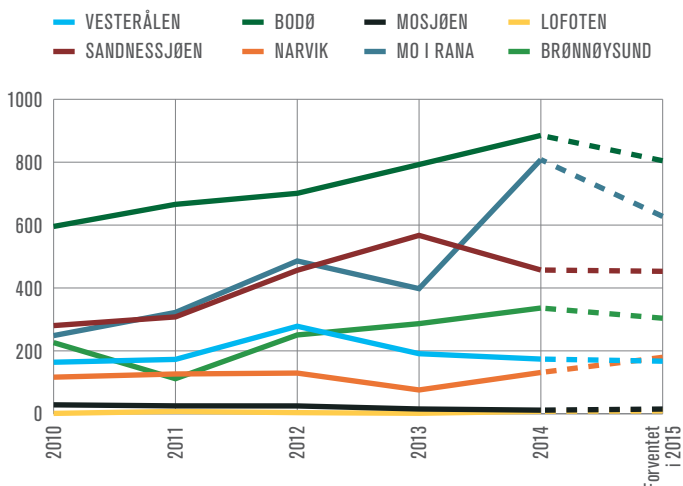
Vedvarende fall

For Mosjøen-regionen har det vært et vedvarende fall i leveranser til petroleumsnæringen. Sammenligner vi med nivået

i perioden 2010-2012 er leveransene mer enn halvert, til et nivå på 11,5 mill. kr i 2014. Potensielle leverandørbedrifter satser heller på leveranser til hjørnesteinsbedriften Alcoa. For 2015 ventes midlertid en vekst i leveransene på 30 prosent.

Positiv men minst

Likt som tidligere år er det Lofoten-regionen som har det laveste nivået på sine leveranser til petroleumsnæringen. Den prosentvise veksten har dog vært stor når man sammenligner 2013-leveransene med 2014, noe som i stor grad forklares gjennom verftet Skarvik sitt oppdrag for Troms Offshore (se egen sak). Lofoten ventes å vokse fra 7,9 mill. kr i 2014-leveranser til 9,1 mill. kr i 2015.

Klassing av supplyskip i Lofoten

Diskusjonen rundt konsekvensutredning og fremtidig utvinning av olje- og gassforekomster i og rundt Lofoten pågår fortsatt. I årets Levert-undersøkelse er det vekst i Lofoten-regionen, særlig som en følge av at skipsverftet Skarvik i Svolvær igjen har tredd inn i offshoremarkedet.

- Vi har tidligere hatt mindre oppdrag på supplyskip, men det er mange år siden nå. I 2014 hadde vi et større klassing-opdrag for Troms Offshore-skipet Troms Pollux. Vi hadde ingen tekniske problemer med dette og beviste at vi kan levere, sier disponent Svein Harald Løken.

Skarvik har i mer enn 75 år drevet med service for fiskeflåten, fergereederier og frakteflåten i Nord-Norge. I tillegg har de kystvakten som en stor kunde. De siste årene er det gjort betydelige investeringer i en ny innebygget tørrdokk. Og det var i tørrdokken klassingen av Troms Pollux ble gjort.

- Vi fortsetter gjerne å jobbe med denne type oppdrag, og vi anser dette som et veldig interessant marked. Vi er en av få bedrifter i Lofoten som kan få noe ut av offshore-markedet allerede i dag. Det er ingen barrierer for oss der, og nå har vi en forsk referanse å vise til. Det håper og tror jeg at kan bidra til mere arbeid for oss innenfor offshoresektoren framover, sier Løken.

Foto: Skarvik

TROMS

Oljedirektoratet i nord

Fra 1. september vil det ved kontoret til Oljedirektoratet (OD) i Harstad sitte geologer, reservoarteknologer, feltutviklere, petroleumsøkonomer, samt økonomi og administrasjon. Fram til nå har det hovedsakelig vært et geologisk fagmiljø her.

- Vi går vel litt mot strømmen når vi nå bemanner. Rekrutteringen er et ledd i å møte et behov i OD samlet sett, hvor mange vil gå av med pensjon de nærmeste årene. For Harstads vedkommende betyr dette at vi øker med tre nye medarbeidere, og har denne gangen rekruttert medarbeidere som samlet sett gir en større faglig bredde enn vi har hatt til nå. Det mener vi stimulerer til at OD i Harstad blir en enda mer spennende arbeidsplass. Det er svært hektisk for oss framover med tildeling i forhåndsdefinerte områder (TFO) samt søknadsfrist for 23. konsesjonsrunde i desember, i tillegg til en omfattende utbyggings- og driftsportefølje. Det er lett å bli revet med av svingninger i industrien og ulike oppslag i media. Vi må likevel ikke glemme at petroleumsindustrien er en langsiktig aktivitet, sier Stig-Morten Knutsen, leder for Harstad sitt OD-kontor.

Samspill med operatørene

Kontoret i Harstad har i dag 15 ansatte, mens Stavangerkontoret teller i overkant av 200 ansatte.

- Bakgrunnen for etableringen vår i Harstad var et ønske fra myndighetenes side om å være nær der aktiviteten og aktørene er. For oss er det viktig å være synlige for oljeselskapene, være en pådriver og følge opp lisenser, sier Knutsen. Harstad-kontoret ble besluttet åpnet av Stortinget tidlig på 1980-tallet. Den gang var også sikkerhetstilsynet, i dag kjent som Petroleumstilsynet (Ptil), en del av Oljedirektoratet.

- Vi bruker i dag mest tid på spørsmål knyttet til ressursforvaltning som er best mulig utnyttelse av ressursene gjennom samarbeid med, og oppfølging av, oljeselskapene. Ptil følger opp sikkerheten på sokkelen inklusive installasjonene, sier Knutsen.

Forvaltningsrollen

Knutsen forteller at OD sin rolle er å ivareta olje- og gassressursene på norsk sokkel til beste for det norske samfunn.

- Oljeselskapene skal ivareta sine og aksjonærenes interesser og økonomi, den bedriftsøkonomiske delen av aktiviteten. Vår rolle er å ivareta de samfunnsøkonomiske

interessene, og slik sett har vi en forvaltningsrolle knyttet til petroleumsressursene som er i bakken, og som er en del av det norske samfunnet sine verdier. Oljedirektoratet rapporterer inn til Olje- og energidepartementet (OED).

Særlig blir det hektisk aktivitet når søknadene til årets TFO og 23. konsesjonsrunde kommer inn.

- Før utlysningene gjør vi evalueringer og foreslår blokker. Utlysningen er et omforent forslag dannet av oss og OED. Vi må blant annet tenke på sameksistens med eksempelvis fiskeri og miljø, i tillegg til det viktigste, som er potensialet under havets bunn basert på geologiske vurderinger. Etter søknadene er kommet inn gjør vi blant annet en teknisk evaluering av søknader fra oljeselskapene. Så sender OD en innstilling til OED som foretar tildelingen.

Nærhet til nord

Selv om kontoret i Harstad har en nærhet til de nordlige delene av norsk sokkel, samarbeider man i OD på tvers av kontorstedene. Med OD sin tilstedeværelse i Harstad vil det være naturlig at man har et ekstra fokus mot Norskehavet og Barentshavet.

- Vi er ett OD, og jobber tett sammen med Stavanger i ulike prosjekter. Folkene som sitter i Harstad jobber også med Nordsjøen, og folkene i Stavanger jobber med Barentshavet. Dette gjør vi for å utnytte kompetanse og kapasitet best mulig.

Potensial i Barentshavet

Oljedirektoratet vurderer Barentshavet som det området på norsk sokkel med de største uoppdagede petroleumsressursene. De påviste ressursene og reservene i felt og funn er dog fortsatt størst i Nordsjøen, selv om Snøhvit og Goliat (snart) er i produksjon i Barentshavet.

- Det er en letejobb, det er utforskningen av nye områder og nye strukturer som kan bekrefte - eller avkrefte - om de uoppdagede ressursene faktisk påvises og kan omgjøres til reserver og selges som olje- og/eller gass i et marked. Det vil ta tid å finne, bygge ut og produsere petroleum, spesielt i Barentshavet. Olje- og gassproduksjonen på norsk sokkel har bidratt til høye inntekter for Norge og et viktig bidrag til finansiering av velferdsstaten. Så lenge de folkevalgte har lagt opp til at ressursene skal utnyttes vil OD arbeide for best mulig forvaltning av de mulighetene og de ressursene petroleum gir fra hele norsk sokkel, avslutter Knutsen.

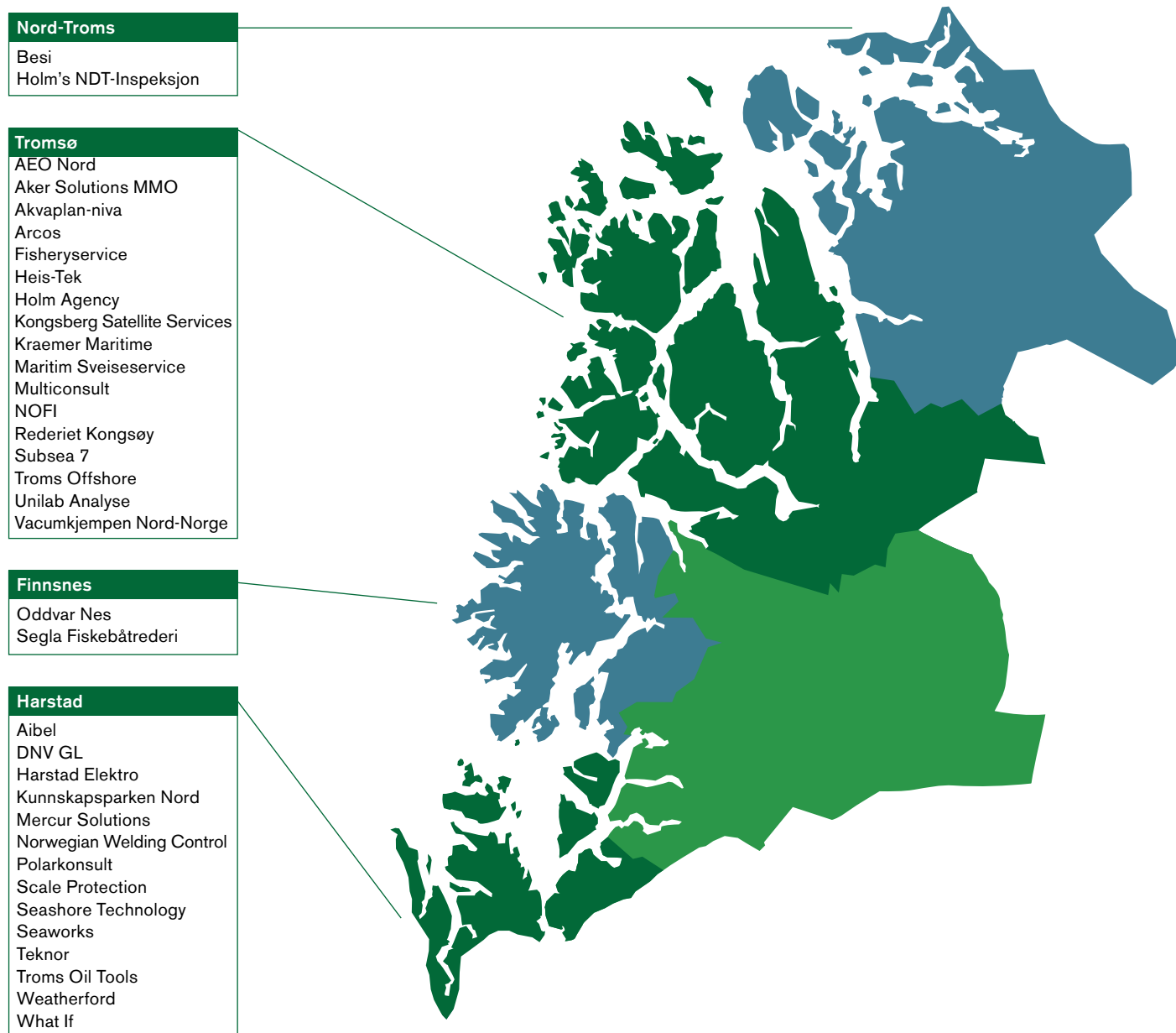

En av OD sine oppgaver er å kartlegge og ha oversikt over petroleumsressursene på norsk sokkel. Som en del av ressurskartleggingen kreves det også geologisk informasjon fra feltarbeid. På bildet ser vi geologer fra OD som studerer slam- og sandstein fra triastiden (200 - 250 millioner år siden) på Hopen. Denne type feltarbeid kan gi viktig informasjon om hvilke bergarter og mulige ressurser som kan skjule seg under havbunnen ellers i Barentshavet.

Foto: Oljedirektoratet

Troms

Kartet viser bedrifter fra de ulike regionene i Troms som leverte varer og tjenester for 0,5 mill. kr eller mer til petroleumssektoren i 2014.

Økonomiske regioner: I denne rapporten er Statistisk Sentralbyrås inndeling i økonomiske regioner lagt til grunn. De økonomiske regionene i Troms består av følgende kommuner: **Nord-Troms:** Gáivuotna-Kåfjord, Kvænangen, Nordreisa og Skjervøy. **Finnsnes:** Berg, Dyrøy, Lenvik, Sørreisa, Torsken og Tranøy. **Andselv:** Bardu, Gratangen, Lavangen, Målselv og Salangen. **Tromsø:** Balsfjord, Karlsøy, Lyngen, Storfjord og Tromsø. **Harstad:** Bjarkøy, Harstad, Ibestad, Kvæfjord og Skånland.

Klassifisering

Tabellen viser en verdikjede hvor bedrifter med leveranser for 0,5 mill. kr eller mer til petroleumssektoren er fordelt. Bedriftene er fordelt på ulike kategorier, som gjenspeiler hvor i verdikjeden til petroleumsselskapene de befinner seg.

BRØNNSYSTEMER OG BORING	STØTTE OG SERVICETJENESTER
Scale Protection Seashore Technology Troms Oil Tools Weatherford	Test og inspeksjon Holm's NDT-Inspeksjon Unilab Analyse
ENGINEERING	Base, logistikk og transport Holm Agency Kraemer Maritime Troms Offshore
Aibel Aker Solutions MMO Harstad Elektro Multiconsult Polarkonsult Subsea 7	Bemanningservice Besi Fisheryservice
VEDLIKEHOLD OG MODIFIKASJON	Konsulent Akvaplan-niva Kunnskapsparken Nord Norwegian Welding Control
Maritim Sveiseservice Mercur Solutions Teknor	Utstyr AEO Nord Heis-Tek
SIKKERHET OG BEREDSKAP	
Arcos DNV GL Kongsberg Satellite Services NOFI Oddvar Nes Rederiet Kongsøy Seaworks Segla Fiskebåtrederi Vacumkjempen Nord-Norge What If	

Størst leveranser finnes i kategorien Støtte- og servicetjenester, hvor underkategorien base, logistikk og transport er den største målt i omsetning. Troms har også betydelige leveranser knyttet til engineering, som domineres av de nasjonale aktørene sine nordnorske kontorer.

Tromsø vokser, Harstad faller

Samlet opplever Troms en vekst på sine leveranser til petroleumsindustrien på nærmere 10 prosent fra 2013 til 2014. I 2014 ble det levert varer og tjenester for 883,4 millioner kroner. Men utviklingen i fylkets petroleumsregioner er svært ulik, med vekst i Tromsø og reduksjon i Harstad. Det var 718 årsverk forbundet med leveransene, fordelt på 35 leverandørbedrifter. For 2015 ventes leveranser for 721 millioner kroner.

I forbindelse med kartleggingen ble det intervjuet 38 bedrifter i Troms. Hos de 35 bedriftene som hadde leveranser, utgjorde den petroleumsrelaterte omsetningen 21,6 prosent. De to dominerende petroleumsregionene i Troms, Tromsø og Harstad har begge hatt en kontinuerlig vekst i sine leveranser fra 2010 til 2013, men i 2014 snudde den positive trenden for Harstad sin del. Leveransene fra Troms fylke utgjorde 15,7 prosent av de totale nordnorske leveransene i 2014.

2-3-4-5-6 i Tromsø

Leverandørindustrien i region Tromsø har hatt en formidabel vekst de senere årene. Fra leveranser på 200-millionerstallet i 2010, 300-millionerstallet i 2011, og fram 2014-nivået på 661 mill. kr. Antall leverandørbedrifter i Tromsø økte fra 16 i 2013 til 17 i 2014, og antall utførte årsverk økte fra 491 til 560,2.

Seks bedrifter i Tromsø hadde leveranser for 40 millioner kroner eller mer, og det er fortsatt Troms Offshore som er den dominerende aktøren. De sysselsatte årsverkene i leverandørindustrien i Tromsø kjennetegnes av høyt gjennomsnittlig utdanningsnivå, og sterke ingeniør- og kompetansemiljøer i bedrifter som Aker Solutions MMO, Akvaplan-niva og Kongsberg Satellite Services.

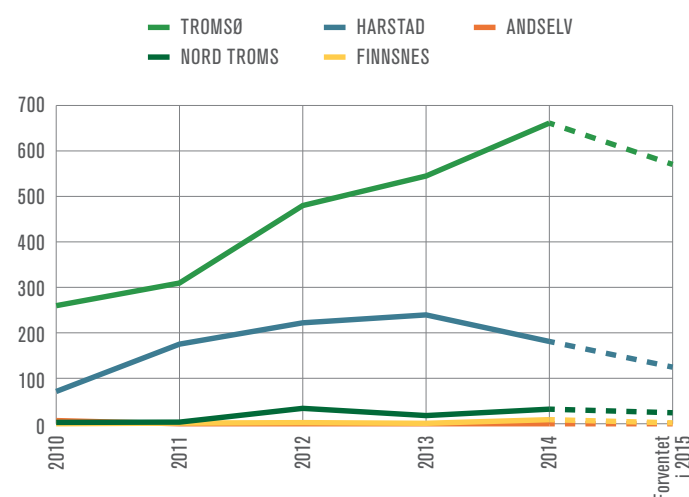
Kompetanseflukt fra petroleumsnæringen

I Harstad-regionen har antall utførte årsverk fra leverandørindustrien falt fra 203,5 i 2013 til 108,2 i 2014. Hovedårsaken er den betydelige nedbemanningen Aibel har gjort i byen som en følge av lavere aktivitetsnivå, og omorganiseringer i selskapet. I 2013 ble 155,7 årsverk i Harstad utført av personer med høyere utdanning, mens det samme tallet i 2014 var 82,6. Det vil si at mer enn 70 personer med høyere utdanning enten har forlatt regionen, eller gått over til å jobbe i andre næringer. I tillegg slo Mercur Solutions seg konkurs i mars 2015 som en følge av svikt i markedet og leveranser, samt at Weatherford besluttet å legge ned sitt kontor i byen med tre ansatte på samme tid. Dette vil påvirke tallene for 2015.

Totalt hadde leverandørindustrien i Harstad leveranser for 181 mill. kr i 2014, mot 239,4 mill. kr i 2013. Antall leverandørbedrifter i Harstad ble i samme periode redusert fra 15 til 14. For 2015 ventes det leveranser for 124,5 mill. kr i Harstad, et fall på 31,2 prosent.

Nord-Troms og Finnsnes økte

For regionene Nord-Troms og Finnsnes vokser leveransene til petroleumssektoren fra henholdsvis 18 og 1 mill. kr i 2013, til 32,1 og 9 mill. kr i 2014. Begge regionene venter nedgang i sine leveranser i 2015, men venter å holde seg over 2013-nivået. Forventningene tilsier 24,2 millioner i Nord-Troms, og 2 mill. kr i Finnsnes. Felles for leverandørene i Finnsnes er at de bevisst dreier fokus mot andre sektorer etter å ha avsluttet en kontrakt.

Overvåker oljeverden fra Tromsø

Kongsberg Satellite Services (KSAT) har i 20 år drevet operasjonell oljesøloversvåking ved bruk av satellittdata. Teknologien er egenutviklet, og svært effektiv.

For å ta det første først. La deg ikke lure av navnet. Koblingen til Kongsberg handler om eierskap i selskapet, et selskap som fram til 2002 bar navnet Tromsø Satellittstasjon. Siden da har eierskapet bestått av Kongsberg Gruppen og Space Norway, en kommersiell aktør eid av Norsk Romsenter. Selskapet har vært etablert i Tromsø siden 1967, og Nina Soleng som er markeds-sjef i KSAT forteller om bakgrunnen for det:

– Tromsø er for det første et meget godt utgangspunkt for å ha kontakt med polarbanesatellittene som går i bane rundt jorda, mer eller mindre fra pol til pol. Disse beveger seg rundt jorda 14 ganger i døgnet, på ca. 800 kilometers høyde. Stasjonen i Tromsø er meget godt egnet til å ta ned dataene fra disse. I tillegg gjør Golfstrømmen det mulig for oss å bo og leve godt her.

Beredskap hele døgnet

I Norge leverer KSAT sine tjenester til NOFO (Norsk Oljevernforening For Operatørselskap), i tillegg til de enkelte oljeselskapene.

– Vi utnyttet teknologien, og det viste seg å være veldig effektivt for å detektere oljesøl. I dag er det en meget veletablert teknologi og tjeneste, som vi leverer til hele verden fra Tromsø, forteller Soleng.

KSAT har i tillegg til bakke-stasjon i Tromsø, stasjoner på Svalbard og Dronning Mauds Land i Antarktis.

– Stasjonen på Svalbard er verdens største, og helt unik siden vi der kan «snakke» med satellittene på hver orbit (bane). Dette gir oss unik dekning og rask tilgang på data innenfor hele Arktisk. I Tromsø har vi 24/7 beredskap, og varsler veldig raskt om oljesøl og eventuell annen type relevant informasjon. Vi overvåker også skip og skipstrafikk, og eventuelle utslipp fra dem.

Is og iskart

En annen viktig jobb som KSAT gjør er å overvåke is, og isens bevegelser i de nordlige strøkene. For aktiviteten på norsk sokkel er denne type tjenester foreløpig ikke direkte relevant for dagens petroleumsvirksomhet, da aktiviteten ikke er flyttet så langt nord at is-problematikken er gjeldende.

– I Norge handler dette om kunnskap som kan være relevant for fremtiden, og datagrunnlag for iskart. I andre land, som Russland og Canada er det allerede aktivitet hvor isfjellene utgjør en stor trussel for borerigger og annen aktivitet, sier Soleng.

Sentrale i Deepwater Horizon

Da eksplosjonen inntraff på boreriggeren Deepwater Horizon i Mexicogolfen i 2010, ble to selskaper i Tromsø oppringt av operatørselskapet BP. KSAT, og oljelenseleverandøren NOFI.

– NOFI deltok i selve oppryddingen med lenser og ingeniører. Satellittbildene fra oss ble brukt hver dag for å planlegge dagens aktiviteter, og for å se hvor behovet for opprydding var mest prekært i forhold til hvor oljesølet driftet. Dette viser at vi ikke bare er involvert for å overvåke, men også aktivt når noe skjer, sier Soleng.

Verdensmarked

Overvåkingen til KSAT skjer altså i hele verden, i alt fra tropiske områder til arktiske strøk. Selve satellittene hvor radarsensorene sitter er ikke eid av KSAT, men de har avtaler med kommersielt tilgjengelige satellitter hvor de henter ned den informasjonen de ønsker.

– Ingeniørene våre i Tromsø overvåker og varsler om alt er greit, eller om det er noe som må undersøkes. Det er en kompleks teknologi vi har, men som vi gjør enkel for kundene å bruke. Gjør man ting rett og har et godt produkt, kan man nå verdensmarkedet også fra Nord-Norge, sier Soleng.

Bilde tatt fra KSAT sin bakke-stasjon på Svalbard, verdens største.

Foto: KSAT-Kongsberg Satellite Service

FINNMARK

Italiensk helt i nord

Siden 2009 har Bjørn Bjørgve vært del av Eni Norges driftsorganisasjon for Goliat. Han er oljeselskapets industrikoordinator og samfunnskontakt i nord. Han forteller om et italiensk eid selskap som allerede i 1997 fikk tildelt lisensen i Barentshavet, en blokk som senere skulle få navnet Goliat. En letebrønn på sommeren 2000 ga nemlig et stort funn. I høst, 15 år etter, går dette første drivverdige oljefunnet i Barentshavet inn i sin driftsfase. I mai ble produksjonsplattformen slept ut til Goliat-feltet etter en 60-dagers sjøreise fra Sør-Korea. Men først via et tre ukers langt Hammerfest-opphold til allmenn beskuelse, bokstavelig talt.

Årets selfie

Det handlet om verdens største skipslast, lastet på verdens største lasteskip, og kjempen trakk til seg et stort opptog av skuelystne. Ankomsten og oppholdet i Hammerfest var annonsert å være historisk, mye fordi begivenheten bar bud om oljeleveranser fra en helt ny ressursregion, Barentshavet. På visningsturer med båt fikk over 800 barn og voksne anledning til å se, og la seg avbilde med giganten på nært hold. Olje- og energiministeren ledet an i kringkastingen. Mengder med selfier, som den til Tord Lien, gjorde det svært skarpt i sosiale medier til langt utpå sommeren. Goliats ankomst til Hammerfest ble dekket av ikke mindre enn åtti mediekkanaler og aviser i norsk dagspresse, og også av et knippe utenlandske.

- Bildene og filmklippene av teknologikjempen levnet ingen tvil. Etter medievinlingene å dømme kunne det virke som om Goliat var blitt et symbol på ny industriaktivitet i en tid der lav oljepris og nedskjæringer i leverandørindustrien dominerte mediebildet, sier Bjørgve.

Nordnorske spesialister

Denne sommeren har det konstant vært over 600 fagfolk fra en rekke serviceselskaper samtidig på Goliatfeltet, og blant dem Rapp Bomek. Det har handlet om klargjøring for driftsstart, hvor Bodø-selskapet har kontrollert og justert sin egen leveranse av brannsikre dører.

- Bodøværingene har oppnådd noe det virkelig står respekt av. De vant frem i konkurransen om betydelige leveranser til et verdensledende verft på den andre siden av kloden. Som leverandør av brannskjerming til Goliat FPSO, bygget av Hyundai i Sør-Korea, viste nordlendingene at nordnorsk industri ikke skal være redd for å løfte haka høyt

og være ambisiøse. Også Norlense fra Fiskebøl og NOFI fra Tromsø vant Goliatkontrakter innenfor en spesialisert nisje, i dette tilfellet oljevernssystemer. DNV GL i Harstad, Akvaplan-Niva i Tromsø og Nordkapp Skipssimulator i Honningsvåg er også på listen over nordnorske, spesialiserte leverandører, forteller Bjørgve.

Lokal filosofi

Utbygging og drift av Goliat ble planlagt fra 2006 og plan-dokumentet, såkalt PUD, ble godkjent av Stortinget i juni 2009. Filosofien i planen var støttefunksjoners nærhet til operativ aktivitet, funksjoner som derfor skulle etableres lokalt. Det at Goliat skulle ha en selvgående og lokal driftsorganisasjon var styrende, på samme måte som at leverandører skulle etableres lokalt med mulighet for samhandling med driftsorganisasjonen. Nedfelt i PUD var også valg av Hammerfest, og bruk av byens forsynings-, oljevern- og helikopterbaser. Bjørgves rolle har vært knyttet til oppfølging av disse planforutsetningene.

- Vi har tilpasset kontraktregimet vårt etter lokal tenkning. Å ende opp med lokale, konkurransedyktige leverandører har vært målet. I tilfeller der selskaper utenfor regionen vant frem i konkurransen har løsningen vært forutsetninger om lokal nyetablering. Dette har i Hammerfest ført til ytterligere oppbygging av kompetanse og infrastruktur, og enda flere spesialiserte leverandører og serviceselskaper, sier han.

Goliat er slettes ikke ferdig

I følge Bjørgve er ikke Goliat ferdig selv om byggeperioden er over.

- Driftsstart betyr at vi er sikre på at hele organisasjonen, så vel som alt av infrastruktur, materiell og systemer er klargjort med godkjenning for drift. Først da runder vi den viktigste milepælen, nemlig oppstarten for Goliat. Men vi har for lengst startet tenkningen i retning av potensielt nye ressursvolumer, og derav utvidelse og forlengelse av feltets produksjonstid. Goliat vil fra dag én bety store inntekter for Eni Norge og partner Statoil, og ikke minst som viktig bidrag inn i norsk velferdskasse. Og med årlige drifts- og vedlikeholdskostnader på halvannen milliard kroner vil Goliat dessuten være en viktig katalysator for nordnorsk næringsliv, avslutter Bjørgve.

Også olje- og energiminister Tord Lien fikk seg en båttur til Goliat mens plattformen oppholdt seg i Hammerfest i april. Dit kom han ikke alene. Giganten lastet oppå en annen gigant ble kulisse for utallige selfier, noe sosiale medier bar preg av langt utpå sommeren.

Foto: ENI Norge/News on Request

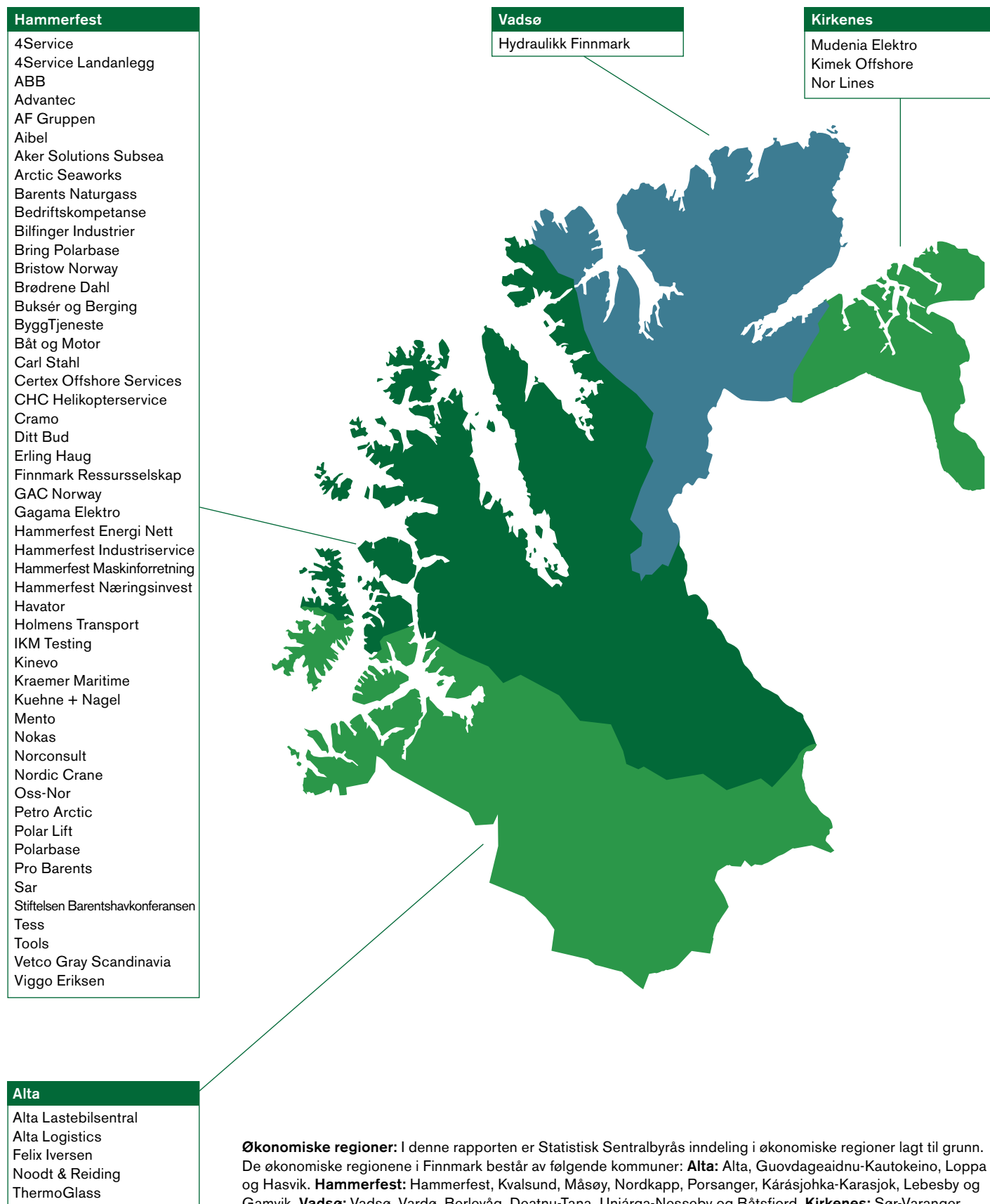

Oppankret på plass på Goliatfeltet fikk teknologigiganten tidlig i juni selskap av det flytende hotellet Floatel Superior. I tillegg til Goliats kapasitet på 120, var dermed ytterligere 440 lugarer klar for å ta imot arbeidsstyrke for en hektisk periode med klargjøring for drift.

Foto: Bristow Norway

Finnmark

Kartet viser bedrifter fra de ulike regionene i Finnmark som leverte varer og tjenester for 0,5 mill. kr eller mer til petroleumssektoren i 2014.

Klassifisering

Tabellen viser en verdikjede hvor bedrifter med leveranser for 0,5 mill. kr eller mer til petroleumssektoren er fordelt. Bedriftene er fordelt på ulike kategorier, som gjenspeiler hvor i verdikjeden til petroleumsselskapene de befinner seg.

UNDERVANNSTEKNOLOGI	
Advantec	Miljø og avfall
Aker Solutions Subsea	4Service
Vetco Gray Scandinavia	4Service Landanlegg
	Finnmark Ressursselskap
	SAR
ENGINEERING	
ABB	Bemanning
Kimek Offshore	Mudenia Elektro
KONSTRUKSJON OG FABRIKASJON	
Hammerfest Industriservice	Konsulent
	Bedriftskompetanse
	ByggTjeneste
	Felix Iversen AS
	Hammerfest Næringsinvest
	Kinevo
	Noodt & Reiding
	Norconsult
	Petro Arctic
	Pro Barents
	Stiftelsen Barentshavkonferansen
SIKKERHET OG BEREDSKAP	
Buksér og Berging	Utstyr
Nokas	Brødrene Dahl
	Båt og Motor
	Carl Stahl
	Cramo
	Erling Haug
	Hammerfest Energi Nett
	Hammerfest Maskinforretning
	Mento
	Tess
	ThermoGlass
	Tools
STØTTE OG SERVICETJENESTER	
Test og inspeksjon	
IKM Testing	
Base, logistikk og transport	
Alta Lastebilsentral	
Alta Logistics	
Arctic Seaworks	
Barents Naturgass	
Bring Polarbase	
Bristow Norway	
CHC Helikopterservice	
Ditt Bud	
GAC Norway	
Havator	
Holmens Transport	
Kraemer Maritime	
Kuehne + Nagel	
Nor Lines	
Nordic Crane	
Oss-Nor Hammerfest	
Polar Lift	
Polarbase	
Viggo Eriksen	

Størst leveranser målt i omsetning er å finne i kategorien vedlikehold og modifikasjon, hvor de langsiktige kontraktene på Melkøya er sentrale. Det er også betydelige leveranser i kategorien Støtte- og servicetjenester.

Stor vekst følges av forventet fall

Finnmark, med Hammerfest-regionen i spissen, hadde i 2014 leveranser for 1,95 milliarder kroner. Veksten fra 2013 til 2014 var på 23,8 prosent, eller 373,9 millioner kroner. Veksten kan sees i sammenheng med en større revisjonsstans på Melkøya, samt forberedelser til Goliat-plattformens ankomst til Hammerfest og Barentshavet. Det var 737 årsverk forbundet med leveransene, fordelt på 62 leverandørbedrifter. For 2015 ventes leveranser for 1,61 milliarder kroner.

I forbindelse med kartleggingen ble det intervjuet 69 bedrifter i Finnmark. Hos de 62 bedriftene som hadde bransjespesifikke leveranser, utgjorde den petroleumsrelaterte omsetningen 72,3 prosent. Tilsvarende tall i Nordland og Troms er henholdsvis 17,9 og 21,6 prosent. Dette viser at leverandørindustrien i Finnmark er mer spesialiserte på leveranser til petroleumssektoren, og ikke har like mange alternative sektorer å levere til som for Nordland og Troms. Leveransene fra Finnmark utgjorde 34,5 prosent av de samlede nordnorske leveransene i 2014.

Rekord i Hammerfest

Aldri før har det blitt levert varer og tjenester til petroleumsindustrien fra Hammerfest av høyere verdi enn leveransene i 2014. Leveranser for 1,83 mrd. kr. ble levert av 51 leverandørbedrifter, fordelt på og 649,1 årsverk. Andelen innpendlende årsverk er satt ned fra 45 prosent til 42,7 prosent, mens den totale sysselsettingen i leverandørindustrien i Hammerfest er redusert med nesten 113 årsverk, tross den store omsetningsveksten. Fem bedrifter hadde leveranser for 100 mill. kr eller mer, mot tre bedrifter i 2013.

Den største omsetningsveksten i 2014 er å finne blant leverandører av vedlikeholds- og modifikasjonstjenester, samt leverandører av transport- og logistikk-tjenester. Det er også gledelig å se at særlig de største leverandørbedriftene i Hammerfest fikk større leveranser i 2014 enn hva forventningene tilsa da tilsvarende kartlegging ble gjennomført i fjor. Samlet hadde leverandørene i Hammerfest forventninger om å levere for knappe 1,45 mrd. kr, noe som altså ble klart overgått.

96,1 prosent av leveransene fra Hammerfest-regionen var lokale leveranser, 2,8 prosent øvrige nasjonale leveranser, mens bare 1,1 prosent av leveransene var eksportrettet. 39 av de 51 leverandørbedriftene i Hammerfest forteller om direkte eller indirekte leveranser til Goliat-plattformen, og 40 av leverandørene venter å ha leveranser når Goliat er i drift.

For 2015 venter Hammerfest-regionen en nedgang i sine leveranser på 15,8 prosent, til 1,54 mrd. kr. Det er særlig leverandørene som hadde store leveranser i forbindelse med revisjonsstansen på Melkøya som trekker ned forventningene.

Konkurs førte til stor reduksjon

Etter at Kirkenes hadde hatt kontinuerlig vekst, og doblet omsetningen fra 2010 til 2013, falt leveransene til petroleumsnæringen med 39 prosent, til et nivå på 82 mill. kr. Mye av årsaken til dette er konkursen og uroen rundt Mudenia Elektro som drev med utleie av personell. For 2015 ventes et ytterligere fall i leveransene til 32 mill. kr. Det ventes også at antall sysselsatte i leverandørindustrien faller betydelig fra 2014-nivået på 72 årsverk.

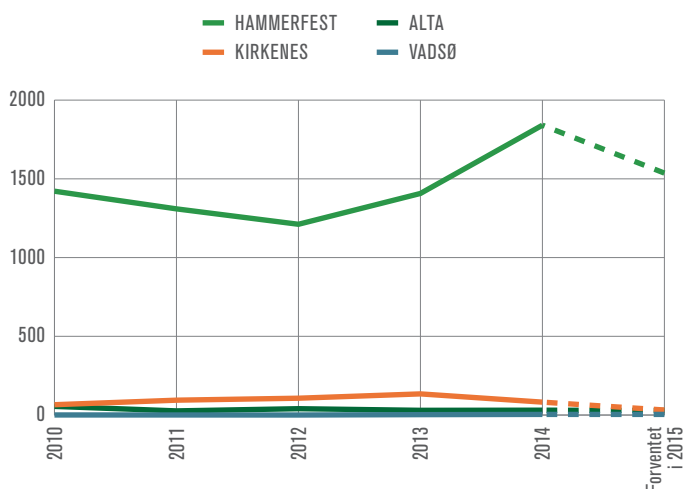

Hammerfest er rustet for mer

Statoil, Eni og OMV er de tre internasjonale operatørselskapene som nå er etablert i Hammerfest. Til sammen har et 90-talls olje- og gassrelaterte virksomheter etablert seg i Hammerfest de senere årene. Det gir arbeid til 1100–1200 personer, og har i tillegg medført en omfattende utbygging av infrastruktur i området. Logistikk- og forsyningsbasen Polarbase har gjennomgått en rivende utvikling og står foran ytterligere utvidelse. Når store deler av leverandørkjeden nå er på plass i Hammerfest, bidrar det til å gjøre Finnmark og Nord-Norge bedre rustet til selv å utnytte de mulighetene som kommer med utbyggingen av Barentshavet. Nye verkstedlokaler, kontorbygg, hotell og boliger bygges i raskt tempo som et resultat av petroleumsvirksomheten. Dette er aktivitet som kommer i tillegg til det som tradisjonelt regnes som petroleumsrelatert virksomhet. Finnmarksbedrifter, og i stor grad entreprenørbedrifter i Alta, står for mye av leveransene knyttet til denne typen oppbygging.

Stabilt i Alta

Alta-regionen hadde leveranser for 30 mill. kr i 2013, 30,8 mill. kr i 2014, og forventer leveranser for 28,8 millioner kroner i 2015. Den største leverandørbedriften i regionen er Alta Logistics som skreddersyr logistikk-løsninger til offshore-bransjen i Barentshavet, både på norsk og russisk sokkel. De øvrige seks leverandørbedriftene i regionen hadde leveranser til petroleumssektoren som en mindre del av sin totale virksomhet. Vadsø-regionen opplevde en stor prosentvis vekst, men er fortsatt den regionen i Finnmark med de desidert laveste petroleumsløst leveransene.

Etablert i Hammerfest med flere hundre millioners kontrakt

I forbindelse med at Apply Sørco vant vedlikeholds- og modifikasjonskontrakten, samt operasjonskontrakt med Eni Norge for Goliat, etablerte oljeserviceselskapet seg i Hammerfest. I 2015 flyttet de inn i sine nybygde lokaler over to etasjer i nabobygget til Eni. Etter hvert vil det bli ca. 30 personer med fast arbeidssted i kontorbygget, som fortsatt er i en oppbygningsfase. I tillegg kommer betydelig større bemanning på selve Goliat når den er i drift. Bemanningen der vil variere i størrelse etter behov. Administrerende direktør i Apply Sørco, Per Hatlem, forteller at Apply Sørco har store ambisjoner for sin Nord-Norge satsing.

– Vi ser på Goliat-kontrakten som en start, og satser på å få flere kontrakter etter hvert som flere utbygginger skjer i Barentshavet. Vi har som mål å bli store i Nord-Norge, og anser det som skjer i nord som svært spennende.

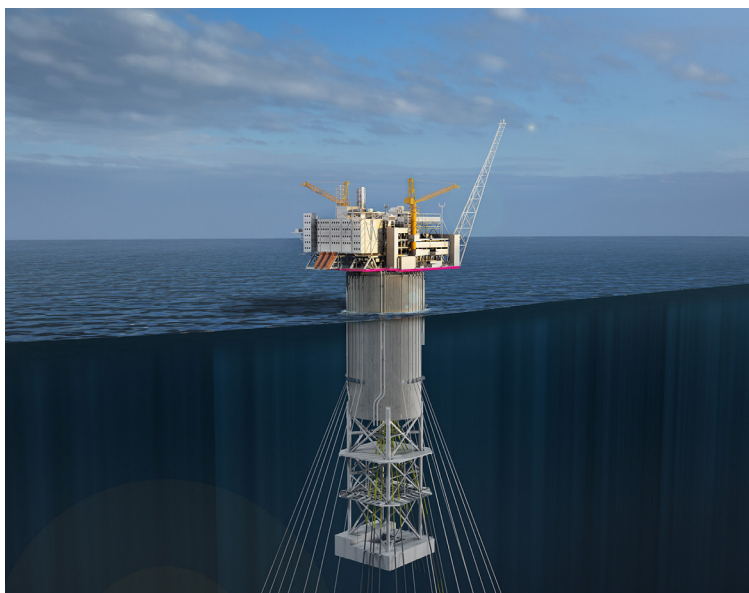

Foto: Borealis Designstudio Eiliv Leren

ISBN-978-82-8151-036-4 (trykt)
ISBN-978-82-8151-037-1 (pdf)

Rapporten er skrevet av
Carl Erik Nyvold & Tom Steffensen
Kunnskapsparken Bodø AS

design
by north™

Prosjektledelse:

Samarbeidspartnere:

Støttespiller:

Finansiert av:

